

اقدام پژوهی: چگونه توانستیم با زبان بدن و اشاره دانش آموزان پایه دوم را به یادگیری و حفظ قرآن علاقمند کنیم؟

مطهره امینیان فر^۱، محبوبه وثوقی^۲

۱- کارشناسی، دانشگاه آزاد، اداره آموزش و پرورش سرخس، آموزگار

motahareh.aminiyanfar@gmail.com

۲- کارشناسی ارشد ادبیات، دانشگاه آزاد، اداره آموزش و پرورش سرخس، آموزگار

چکیده

زبان بدن، تکنیکی ارتباطی به شمار می‌رود که انسان‌ها از آن برای بیان احساسات و دلالت‌های مختلف بهره می‌گیرند. زبان بدن، ترجمان حالت‌ها و اندیشه‌های آدمی است. این مهارت ارتباطی در گستره علم لغت، روان‌شناسی رفتاری و تربیتی قرار دارد. زبان بدن در متون ادبی و قرآن کریم به کرات مورد استفاده قرار گرفته است. فراگیری اصول و فنون زبان بدن، اقدام مؤثری برای رمزگشایی بسیاری از دلالت‌های نهفته در عبارات است و این امر برای پژوهشگران قرآنی بسیار مهم می‌نماید؛ زیرا با بازگشایی رمز آیات، می‌توان از روساخت به ژرف‌ساخت معنایی آن‌ها پی برد. اشاره در یادگیری دانش آموزان به معنای استفاده از حرکات بدنی و اشاره به اشیاء یا موضوعات مختلف به منظور انتقال اطلاعات و درک مفاهیم می‌باشد. این روش یادگیری بر پایه استفاده از زبان غیرکلامی است که توسط دانش آموزان در رابطه با جهان پیرامون خود به کار می‌رود. با استفاده از حرکات بدنی و اشاره، دانش آموزان قادرند مفاهیم و اطلاعات مختلف را درک کنند و ارتباط بین آن‌ها را بسط دهند. روزهای اول ورودم به مدرسه بود. تقریباً ده روزی از شروع سال تحصیلی گذشته بود که بعنوان آموزگار پایه دوم وارد مدرسه شدم. اولین جلسه قرآن را با جشن کوچکی آغاز کردم تا هم در شروع درس قرآن مبارک باشد و هم دانش آموزان را برای حضور در این کلاس علاقمند کنم. پس از گذشت اولین جلسه متوجه شدم تعداد معدودی از دانش آموزان توانایی روان خوانی را دارند و همچنین تعداد دانش آموزانی که سوره‌های کوتاه قرآن را از حفظ باشند در کلاس ۲۹ نفری از تعداد انگشتان یک دست تجاوز نمی‌کرد. با توجه به اینکه من در گذشته مربی پیش دبستانی بودم و تجربه کار با نوآموزانی را داشتم که هنوز توانایی خواندن را ندارند _ وارد عمل شدم و برای هر کلمه و عبارت سوره با توجه به معنا یا قرابت معنایی با اشاره چشم یا حالت صورت یا حرکات دست کلمه ب کلمه سوره را به دانش آموزان آموزش دادم. در پایان نتیجه خوبی از پیشرفت دانش آموزانم به دست آمد و باعث شور و نشاط و علاقمندی دانش آموزان به یادگیری و حفظ قرآن شد، امیدوارم این راه‌ها را هم سایر معلمان برای آموزش و یادگیری قرآن با زبان بدن و اشاره به دانش آموزان به کار ببرند.

واژگان کلیدی: یادگیری قرآن، زبان بدن، اشاره

مقدمه

در هنگام پرداختن به مباحث قرآنی، شایسته است که ابتدا بدانیم، خود قرآن درباره خود چه می‌گوید؟ و یا خویشتن را چگونه معرفی می‌کند؟ از این رو، اولین نکته‌ای که قرآن در این زمینه بدان اشاره می‌نماید آن است که، این کلمات و عبارات سخن خداست. نکته دوم آن که، قرآن وظیفه خود را هدایت انسان‌ها و بیرون آوردن آنها از تاریکی‌ها به سوی نور می‌داند. (مطهری ۱۳۷۱: ۳۳) آن جا که به صراحت می‌فرماید: «این قرآن کتابی است که ما به تو فرستادیم تا مردم را به امر خدا از تاریکی‌ها به سوی نور رهنمون شوی.» (سوره ابراهیم) بر این اساس، آشنایی با قرآن نه تنها آشنایی با کلام خداست، که این آشنایی، شاهراه رهایی از تاریکی جهت رسیدن به نور و روشنایی ست. حال چنانچه طلّیعه آشنایی افراد با این کتاب آسمانی و ایجاد علاقه مندی به آن، از همان دوران کودکی و خردسالی همراه باشد، پیدایش صفات عالیّه در انسان، بسیار سریع‌تر روی داده و دوام و بقای آن نیز در روش و منش آنان بیشتر و پایدارتر خواهد بود.

به دنبال توصیه‌ها و تاکید مکرر مقام رهبری در اعتلای آموزش قرآن در آموزش و پرورش تلاش‌های همه جانبه ای در فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای اعتلا و تقویت آموزش قرآن آغاز شد بدیهی است اهداف آموزش قرآن اولین و مهم‌ترین امری بود که باید مورد بازنگری و ملاحظه کارشناسانه قرار می‌گرفت تا بر اساس آن سایر اجزا و ارکان یک برنامه آموزشی مانند اصول حاکم بر آموزش قرآن سازماندهی منطقی محتوا روش‌های

مناسب آموزش تربیت معلم و ارتقای توانایی معلمان قرآن نظام و شیوه‌های ارزشیابی باید ویژگی‌ها و تولید مواد آموزشی و کمک آموزشی تعیین و تدوین شود. آموزش قرآن باید به نحوی باشد که از یک سو همه حیطه‌های یادگیری را شامل شود و به ویژه بر حیطه عاطفی که متکفل ایجاد و تقویت انس و علاقه دانش‌آموزان به قرآن و یادگیری آن است تاکید ورزد، با توجه به جامعیت اهداف آموزش قرآن در هر پایه تحصیلی باید شرایط ذهنی و روحی دانش‌آموزان و سایر اهداف نیز مورد توجه قرار گیرد.

توصیف وضعیت موجود

اینجانب محبوه وثوقی، در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ با سمت آموزگار، در پایه دوم دبستان دخترانه ساجده واقع در روستای قوش سربوزی از توابع شهر سرخس، مشغول به انجام وظیفه هستم. روزهای اول ورودم به مدرسه بود. تقریباً ده روزی از شروع سال تحصیلی گذشته بود که بعنوان آموزگار پایه دوم وارد مدرسه شدم. اولین جلسه قرآن را با جشن کوچکی آغاز کردم تا هم در شروع درس قرآن مبارک باشد و هم دانش‌آموزان را برای حضور در این کلاس علاقمند کنم. پس از گذشت اولین جلسه متوجه شدم تعداد معدودی از دانش‌آموزان توانایی روان خوانی را دارند و همچنین تعداد دانش‌آموزانی که سوره‌های کوتاه قرآن را از حفظ باشند در کلاس ۲۹ نفری از تعداد انگشتان یک دست تجاوز نمی‌کرد. دغدغه نداشتن دیتا برای نشان دادن عبارت‌های قرآنی به کنار لوحه هم در مدرسه وجود نداشت. در ابتدای هر جلسه از کتاب قرآن سوره‌های کوتاه و ساده جز ۳۰ آورده شده بود. وقتی از دانش‌آموزان خواستم تا سوره‌ی مربوط به درس را بخوانم متوجه ضعف آنها در حفظ عبارات و آیات قرآنی شدم. بر این اساس، این موضوع ذهن مرا به خود مشغول ساخته بود که چرا اغلب دانش‌آموزان کلاس، در هنگام پخش نوار و یا لوح فشرده‌ی قرآنی، با دقت به آن گوش نمی‌کنند؟ چرا بیشتر آنان، نسبت به درک معانی و حفظ سوره‌های کوتاه قرآن، بی تفاوتند؟ و چرا اکثر آنان، در پرداختن به دیگر فعالیت‌های قرآنی، علاقه‌ی چندانی از خود نشان نمی‌دهند؟ و به طور کلی، چرا فراوانی دانش‌آموزان علاقه مند به هر یک از فعالیت‌های قرآنی در کلاس اینجانب، از مجموع انگشتان دست، تجاوز نمی‌کند؟! در واقع مسأله و سؤال اساسی این بود که، چگونه می‌توانم سطح علاقه مندی دانش‌آموزان خود را در پایه دوم به درس قرآن ارتقا بخشیم؟ به عبارت روشن‌تر، با استفاده از چه روش‌هایی می‌توانم میزان علاقه مندی آنان را به درس قرآن و فعالیت‌های مربوط به آن افزایش دهم؟

گردآوری شواهد (۱)

الف) مشاهده

مشاهده یکی از روش‌های مؤثر و کارآمد در تحقیقات موردی است. اطلاعاتی را که محقق از طریق روش مشاهده می‌تواند کسب کند کمتر می‌توان از طریق روش‌های دیگر بدست آورد؛ زیرا مشاهده به محقق اجازه می‌دهد که مستقیماً پدیده مورد مطالعه را ببیند و واقعیت را بصورت مستقیم یا بی واسطه درک کند.

به دلیل حضور در کلاس درس و ارتباط با دانش‌آموزان و نیز محیط پیرامونی آنها مقادیری از اطلاعات خود را از طریق مشاهداتی که خود داشتم به دست آوردم. برای استفاده بهتر از این روش برخی از مشاهدات خود را در برگه‌ای ثبت می‌کردم و آن را بعد از ساعت آموزشی مدرسه واری می‌کردم تا اطلاعاتی که به دست می‌آورم دقیق‌تر و مفیدتر باشد.

باتوجه به اینکه در ابتدای سال تحصیلی متوجه شدم دانش‌آموزان علاقه چندانی به شرکت در روخوانی درس قرآن نشان نمی‌دادند و بعضاً چون توانایی روخوانی را نداشتند سکوت می‌کردند و در جمع خوانی سوره‌های ابتدایی درس شرکت نمی‌کردند.

کار دیگری که نیز در این زمینه مورد استفاده قرار دادم استفاده از فرم مشاهده بود که از قبل بر اساس نوع یادگیری و موضوع اول مشاهدات که مد نظر داشتم و ملاک‌های که بر اساس آن چیده بودم آن را در هنگام بروز رفتار از بچه‌ها وقتی که از روش یادگیری مورد نظر استفاده می‌کردم به صورت نامحسوس موارد را نشانه گذاری می‌کردم.

نمونه مورد نظر در فرم مشاهد :

شرکت در همخوانی و اجرای حرکات بدنی قراردادی در هنگام خواندن سوره قرآن وجود دارد
سوره‌های کوچک قرآنی را سریع‌تر حفظ کرده‌اند

برای کسب بیشتر اطلاعات نیاز دانستم تا با همکاران گرامی که در مدرسه حضور داشتند و با دانش آموزان ارتباط داشتند و خود با روش‌ها و انواع تدریس آشنا بودند و همچنین دغدغه این نیز در آنها وجود داشت که چگونه بتوانند سوره‌های قرآنی را سریع‌تر به دانش آموزان بیاموزند صحبت کرده و نیز با همکارانی که داری تجربه بودن صحبت کنم و از وجود نظر آنها در جمع آوری اطلاعات خودم در این زمینه استفاده نمودم. پس از مشاهده بررسی عینی دانش آموزانم و صحبت با همکاران به یکسری نکات برخورد کردم که خود می‌تواند دلایل خوبی برای دلزدگی و فرار کودکان از زنگ قرآن شود:

- ۱_ داشتن کلاس خشک و بی روح که باروش های سنتی قبل اداره می‌شود.
- ۲_ بی اهمیت بودن معلمان سال‌های گذشته نسبت به این درس و جایگزین نمودن دروس دیگر در ساعت درس قرآن.
- ۳_ عدم تشویق و توجه به دانش آموزان فعال قرآنی.
- ۴_ عدم استفاده از دانش آموزان مقطع اول در مراسمات و فعالیت‌های مذهبی و مناسبت‌های دینی آموزشگاه
- ۵_ عدم توجه والدین به فعالیت‌های قرآنی دانش آموزان و فعالیت‌های انس با قرآن در خانه.

(ب) پرسش نامه

پرسشنامه یکی از ابزارهای رایج پژوهش و روش مستقیم برای کسب داده‌های تحقیق است. (سرمد و همکاران، ۱۴۱: ۱۳۸۵) به همین منظور با توجه به نیاز و اهداف مورد نظر در این تحقیق، پرسش نامه‌ای را تدوین نمودم و آن را در میان دانشجو معلمان "کارگاه جدیدترین روش‌های تدریس قرآن" توزیع کرده تا به پرسش نامه پاسخ دهند و ما نیز بتوانیم از نکات حائز اهمیت آنان در گستره اطلاعات خود بگنجانیم و از آن در پژوهش استفاده کنیم. ابل ذکر است که در ابتدای امر من بعنوان آموزگار پایه دوم یکی از درس‌های قرآن را تدریس کردم و از روش اجرای حرکات دست و صورت برای جمع خوانی سوره‌ی ناس استفاده کردم که بسیار مورد استقبال استاد مربوطه و دیگر همکاران قرار گرفت. در این روش ما سعی بر آن کردیم تا بهترین پرسش‌ها را طرح کنیم و بتوانیم با استفاده از سوالات تستی و تشریحی که در پرسش نامه قرار داده بودیم به هدف خود که میزان مفید بودن استفاده از روش زبان بدن برای حفظ سریع‌تر سوره‌های کوچک قرآنی بود از نظر فراگیران در این گزاره برسیم.

نمونه پرسش :

- ۱- از نظر شما استفاده از زبان بدن برای آموزش مفاهیم قرآنی مقطع اول ابتدایی به چه میزان مناسب است؟
- ۲- با توجه به حضور شما در کلاس خانم وثوقی، نقطه قوت و ضعف تدریس ایشان چه بوده است؟ اگر پیشنهاد یا نظری دارید آن را مکتوب فرمایید.

(ب) مطالعه

برای بررسی‌های بیشتر و رسیدن به نتایج مطلوب به اینترنت و کتاب‌های زیادی از جمله آموزش روخوانی قرآن با روش اشاره تالیف گروه تحقیق جامعه القرآن الکریم (۱۳۸۴) و کتاب آموزش روخوانی و روانخوانی قرآن با روش اشاره تالیف سهیلا عادل (۱۴۰۱) مراجعه کرده و مطالبی را گردآوری کردم و بعد از تجزیه و تحلیل مطالب به نتایج زیر رسیدم که ممکن است مشکلات عدم یادگیری و حفظ قرآن در دانش آموزانم به دلایل زیر باشد.

مشکل اساسی و اصلی دانش آموزان

- ✓ عدم ثبات ادراکی بر مهارت خواندن
- ✓ وجود حروف هم صدا
- ✓ ضعف بینایی
- ✓ عدم همکاری اولیا جهت کمک به دانش آموزان
- ✓ مشکل حافظه دیداری و شنیداری
- ✓ نشناختن حروف
- ✓ رها کردن از سوی والدین
- ✓ تلقین منفی به دانش آموز از سوی والدین
- ✓ بی دقتی بیرونی و محیطی

خلاصه یافته‌های اولیه

بعد از ریشه یابی و بررسی برخی از دلایل و شواهد به این نتیجه رسیدم که برای تدریس می‌بایست از روش‌های سنتی و خشک چشم پوشید و به دنبال راهکاری جدید برای سرگرم نمودن و علاقمند کردن دانش آموزانی باشیم که امروزه جذابیت استفاده از گوشی‌های اندرویدی را بکاهد و برای آنها چالش برانگیز باشد و متناسب با طرز تفکر و بازی‌های به روز آنها باشد. بنابراین بر آن شدم که تمامی این موانع را از میان بردارم و در جهت علاقمند کردن دانش آموزان و بعضاً والدین آنها قدمی استوار و گامی موثر بردارم به امید رسیدن به هدفم شروع به تغییرات نمودم.

شاخص‌های کیفی وضع موجود

- ۱- بیشتر دانش آموزان در ساعات قرآن، یا با هم صحبت می‌کردند و یا بی مورد برای بیرون رفتن از کلاس اجازه می‌گرفتند.
- ۲- آیه‌های قرآن را در هنگام استفاده از نوار به صورت منظم، هم خوانی نمی‌کردند.
- ۳- برخی از دانش آموزان در ساعات قرآنی، غیبت‌های بی مورد و یا غیر موجه داشتند.
- ۴- تمایل چندانی به گوش دادن عبارت‌ها، پیام‌ها و مفاهیم ساده قرآنی از خود نشان نمی‌دادند.
- ۵- به خواندن و حفظ سوره‌های کوتاه قرآن علاقه‌ای نشان نمی‌دادند.
- ۶- با انجام وضو و هم چنین اصول و آداب احترام به قرآن نا آشنا بودند.
- ۷- با عناوین کتاب‌های داستان قرآنی نا آشنا بودند.
- ۸- در تمیز نگه داشتن کتاب قرآن چندان کوشا نبودند.
- ۹- کاملاً با گنجینه‌ی احادیث و پیام‌های قرآنی نا آشنا بودند.
- ۱۰- در اجرای نمایش، به ویژه نمایش‌های قرآنی، مهارت کافی را نداشتند.
- ۱۱- برخی از اولیای دانش آموزان، از عدم علاقه مندی فرزندشان به درس قرآن و فعالیت‌های مربوط به آن، اظهار نارضایتی می‌کردند.

شاخص‌های کمی وضع موجود

در اوایل سال تحصیلی یاد شده، پس از مشاهده‌ی نامحسوس رفتار دانش آموزان کلاس و طرح پرسش‌های گوناگون از آنان (گفتگوی صمیمی و پرسش نامه نظر سنجی) و هم چنین تبادل نظر با اولیای مربوطه و معلم سال گذشته دانش آموزان، از مجموع ۲۹ نفر دانش آموزان کلاس، علاقه مندی دانش آموزان به یادگیری قرآن به صورت زیر می‌باشد:

علاقه مند به حفظ سوره‌های کوتاه قرآن	۳ نفر
علاقه مند به درک معانی سوره‌ها	۱ نفر
علاقه مند به قرائت قرآن	۶ نفر
علاقه مند به داستان‌های قرآنی	۱۰ نفر
علاقه مند به گوش دادن صوت قرآنی	۲ نفر
غیرعلاقه مند به فعالیت‌های قرآنی	۷ نفر

اهداف

اهداف کلی

بالا بردن میزان مشارکت دانش آموزان به جمع خوانی سوره‌های قرآن علاقه مند شدن دانش آموزان به حفظ سوره‌های کوتاه قرآن

اهداف جزئی

- ۱- از بین بردن بی علاقه‌گی در دانش آموزان
- ۲- ارائه روش جدید برای جلب توجه دانش آموزان

- ۳- بالا بردن هوش تصویری دانش آموزان
- ۴- بالا بردن قدرت به خاطر سپاری و تقویت حافظه
- ۵- ایجاد محیطی جذاب و پویا
- ۶- شکرگزاری از پروردگار بابت داشتن حس شنوایی و بینایی
- ۷- پیدا کردن راه حلی برای از بین بردن یکنواختی کلاس قرآن
- ۸- از اهداف این پژوهش ارائه پیشنهادات و روش تدریس به همکاران عزیز

پیشینه

پیشینه نظری

ضرورت توجه انسان به قرآن و الهام گرفتن از آن در روش و منش زندگی چنان است که خود قرآن در این زمینه می‌فرماید: «هر چقدر امکان دارد، قرآن بخوانید.» (مزل / ۲۰)

این در حالی است که پیامبر اسلام (ص) نیز در این باره فرموده‌اند: «قرآن را بخوانید، بدان عمل کنید و از آن دور نشوید.» (پابنده، ۱۳۷۶: ۲۳۴) و در جای دیگر حضرتش می‌فرماید: «بهترین شما کسی است که قرآن را بیاموزد و آموزش دهد.» (همان: ۴۷۳)

علاوه بر این پیامبر اکرم (ص) در خصوص اهمیت آموزش قرآن به کودکان و فرزندان می‌فرماید: کودکان و فرزندان را به سه چیز تربیت کنید که یکی از آن سه، قرائت قرآن است (. مروجی طبسی، ۱۳۸۳: ۱۹۶) از دیگر سو، حضرت علی (ع) نیز فرزندش امام حسن (ع) را این چنین به قرآن سفارش می‌فرمود: خدا را خدا را، درباره قرآن. مبدا دیگران در یادگیری و فهم قرآن بر شما پیشی بگیرند. (همان: ۱۹۱)

اما در بین مؤلفان و نویسندگان نیز، فراوانند کسانی که در خصوص ضرورت یادگیری قرآن از سوی همگان و به ویژه آموزش آن به کودکان، مطالب ارزشمندی را به رشته تحریر درآورده‌اند، که در زیر به برخی از آنان اشاره می‌گردد: (ارگانی بهبهانی ۱۳۷۹)

پیشینه عملی

۱- در تحقیق میدانی ارزشمندی با عنوان «بررسی علل مهجوریت قرآن در آموزش و پرورش از دیدگاه معلمان ابتدایی ناحیه یک قم» هدف از انجام این تحقیق را شناسایی علل مهجوریت قرآن و راه‌های برون رفت از آن و پاسخ گویی به سؤالات زیر می‌داند: * وضعیت فعلی برنامه ریزی درس قرآن در دوره ابتدایی چگونه است؟ * آیا معلمان دوره ابتدایی از مهارت‌های کافی در تدریس قرآن برخوردارند؟ * نقش همکاری خانواده، مدرسه و دیگر عوامل محیطی در تدریس قرآن چیست؟ در تحقیق یاد شده، که روش آن توصیفی و جامعه آماری آن شامل تمامی معلمان ابتدایی ناحیه یک قم با حجم نمونه ۳۰۰ نفر (۱۵۰ نفر زن و ۱۵۰ نفر مرد) بوده است. ابزار آن نیز پرسش نامه محقق ساخته شامل ۳ سؤال اطلاعات زمینه‌ای، ۱۷ سؤال بسته پاسخ و یک سؤال باز پاسخ بوده است.

با توجه به نتایج تحقیق، پژوهشگر در خصوص علل مهجوریت قرآن در مدارس ناحیه یک قم، چنین آورده است: عدم مهارت کافی معلمان در تدریس قرآن، به خصوص در زمینه استفاده از جنبه‌های هنری؛ عدم تخصیص منابع مالی کافی جهت تهیه وسایل آموزشی و کمک آموزشی؛ عدم هماهنگی و نبود آموزش کافی برای خانواده‌ها در رابطه با درس قرآن؛ عدم توجه کافی به قرآن پیش دبستان در پایان تحقیق نیز پژوهشگر، علاوه بر موارد یاد شده، چندین راهکار عملی جهت رفع مهجوریت قرآن در مدارس ارائه نموده است. عباسی (۱۳۸۶)

۲- در اقدام پژوهی تحت عنوان «راهکارهای افزایش علاقه مندی دانش آموزان پایه اول دبستان ائمه اطهار (ع) به درس قرآن و انس با آن» که بر روی نمونه‌ای با حجم ۳۳ نفر از دانش آموزان پایه اول دبستان یاد شده واقع در ناحیه ۳ قم صورت پذیرفته، در پی دست یابی به این اهداف بوده است که: میزان علاقه مندی دانش‌آموزان را به درس قرآن و انس با آن افزایش دهد. به گونه‌ای که، نه تنها به حفظ، خواندن و درک معانی آن علاقه مند شوند که، انگیزه‌ی تمیز و مرتب نگه داشتن کتاب و دفتر قرآن نیز در آنان افزایش یابد. همچنین، از پیام‌های قرآنی به عنوان «درس‌های قرآن» در گفتار و کردار خود استفاده کنند. به گوش دادن قرآن از طریق نوار علاقه مند شوند و سوره‌ها و عبارات های قرآنی را زیبا و دلنشین، هم خوانی کنند. از این رو، پس از اجرای راهکارهای گوناگون توانسته است، فراوانی دانش آموزان علاقه مند به درس قرآن و انس با آن را به میزان چشم گیری افزایش دهد. در پایان نیز چنین نتیجه گیری نموده است که، دانش آموزان را باید از همان سنین کودکی و در دبستان با قرآن و مفاهیم آن آشنا نمود

و هم چنین باید ارایه پیام‌ها و آموزه‌های قرآنی متناسب با سن کودکان باشد، به گونه‌ای که پیام‌های ارایه شده نه تنها ساده و دارای عبارت کوتاه و موزون باشند که از نظر محتوا نیز عینی، ملموس و قابل فهم باشند. نادری (۱۳۸۸)

راه حل موقت

برای شروع درس ابتدا یک سوره کوچک از جز ۳۰ آورده شده که با فایل صوتی یا کتاب گویا پخش می‌شود و همزمان با پخش صوتی حرکات دست را انجام می‌دهیم. بعد از اتمام صوت قرآن حرکات دست را برای دانش آموزان تشریح می‌کنم و بارها هر حرکت را تکرار می‌کنم، تا در ذهن دانش آموزان ماندگار باشد، من حرکات را نشان می‌دهم و دانش آموزان آن را تلاوت می‌کنند، بعد از آموزش کلمه‌ها به صورت تکی آنها را در کنار هم اجرا می‌کنیم تا آیه یک سوره را بصورت کامل حفظ کنند.

بعد از، همین رویه برای آیه‌های بعد تا پایان سوره ادامه می‌دهیم. لازم به ذکر است این حرکات کاملاً قرار دادی است و یا بصورت اشاره به چیزی است که کلمه را در ذهن دانش آموزان تداعی کند. به عنوان مثال برای سوره‌ی ناس: در آیه ملک الناس برای کلمه مَلِک دست را به صورت تاج روی سر قرار می‌دهم و به دانش آموزان می‌گویم که بچه‌ها ملکه‌ها تاج را روی سرشان می‌گذارند، پس وقتی این حرکت را انجام می‌دهم شما مَلِک را بگویید و الی آخر این روش تدریس باعث می‌شود دانش آموزان هم حفظ کردن را با علاقه انجام بدهند و هم با معنی برخی از عبارات و آیه‌های قرآن آشنا بشوند. بعد از اینکه دانش آموزان کاملاً یاد گرفتند که سوره را با حرکات دست من انجام بدهند، از اول تا آخر سوره را بصورت نمایشی انجام می‌دهم و آنها سوره را از اول تا آخر می‌خوانند.

بعد از آن به سه روش با دانش آموزان به صورت گروهی بازی انجام می‌دهیم. که در هر درس یکی از این روش‌ها انجام می‌شود. روش اول: دانش آموزان در گروه‌های خود قرار می‌گیرند و من یک آیه را با حرکت دست انجام می‌دهم هر گروه که زودتر متوجه شد با دست بلند کردن آیه را می‌گوید. بازی را برای آیه‌های دیگر سوره انجام می‌دهیم تا گروه برنده مشخص شود. روش دوم: دانش آموزان در گروه‌های خود قرار می‌گیرند و یک آیه به هر گروه می‌دهم و از آنها می‌خواهم که این آیه را بصورت نمایشی انجام دهید تا گروه‌های دیگر عبارت را بخوانند چنانچه موفق شدند آیه را درست اجرا یک امتیاز دریافت می‌کنند. روش سوم: من یک کلمه را اجرا می‌کنم و دانش آموزان باید این کلمه را حدس بزنند. به کسی که بیشترین حدس را بزند یک ستاره قرآنی داده می‌شود.

اعتبار بخشی به راه حل‌ها

اعتبار بخشی یعنی انجام فعالیتی که در طی آن، اقدام پژوه در اثر بخشی راه حلی که انتخاب کرده است اطمینان حاصل نماید (سیف‌اللهی، ۱۳۸۴: ۱۳۸) بر این اساس، در اقدام پژوهی، اشتراک معنادار تجربه‌های شخصی با تجربه دیگران، مبنای خوبی برای اعتبار به حساب می‌آید (مک نیف و همکاران، ترجمه آهنگیان، ۱۳۸۲: ۴۵)

حال برای این که یافته‌های تحقیق عملی دارای اعتبار باشد ضرورت دارد افرادی با صلاحیت، آن را ارزیابی کنند. این افراد می‌توانند: همکاران شما، مدیر مدرسه، سایر معلمان و مدیران در سطوح مختلف آموزش و پرورش، اساتید دانشگاه، افراد محقق و یا مطلع از نتیجه‌ی تحقیق شما باشند (ایرانی و بختیاری، ۱۳۸۲: ۱۶۹) در این مرحله، اقدام پژوه برای کسب اعتبار و اطمینان بیشتر در خصوص اجرای راه حل‌های انتخابی، با مدیر محترم، معاونین و دیگر همکارانم درآموزشگاه و هم چنین تنی چند از اساتید مجرب مکتب القرآن و حتی برخی از اولیای دانش‌آموزان نیز با استفاده از ابزار مصاحبه و پرسش نامه مشورت و تبادل نظر نموده است.

در مجموع معیارهای اعتبار یابی این پژوهش به شرح زیر بوده است:

- ✓ قابل اجرا بودن راه حل‌های انتخابی
- ✓ انگیزشی بودن روش‌ها
- ✓ ابتکاری بودن بعضی از راه حل‌های انتخابی
- ✓ پیش بینی اثر بخش بودن روش‌های
- ✓ انتخابی در ترغیب دانش آموزان پایه دوم دبستان به درس قرآن

✓ متناسب بودن راه حل‌ها با دوره‌ی سنی دانش آموزان مورد نظر

به لطف الهی، راه حل‌های انتخابی به میزان بالایی مورد تایید و تحسین اساتید فن و همکاران گرامی و حتی برخی از اولیای ارجمند قرار گرفت. بنابراین، با اطمینان بیشتری توانستم راه حل‌های انتخابی را به مرحله اجرا در آورم.

اجرای راه حل‌ها (شواهد ۲)

طبق تجربه سال گذشته _ با توجه به اینکه من مربی پیش دبستانی بودم و تجربه کار با نوآموزانی را داشتم که هنوز توانایی خواندن را ندارند _ وارد عمل شدم و برای هر کلمه و عبارت سوره با توجه به معنا یا قرابت معنایی با اشاره چشم یا حالت صورت یا حرکات دست کلمه ب کلمه سوره را به دانش آموزان آموزش دادم . و این کار بسیار به جذاب کردن آموزش و جمع خوانی دانش آموزان کمک کرد به صورتی که دانش آموزانی که سوره‌ها را فرا نگرفته بودند در حین جمع خوانی بدون حرکات دست همکاری و همراهی نمی‌کردند ولی با تغییر رویه آموزش این علاقه در آنها به وجود آمد به طوری که مشارکت از ۲۰ درصد به ۱۰۰ درصد تغییر کرد. لازم به ذکر است که این اشارات کاملاً بین دانش آموزان و معلم قرار دادی است و هیچ شباهتی به اشاره دست و صورت زبان ناشنوایان ندارد. این حرکات بر اساس یکسری تشابهات به یکسری از حالت‌ها انجام می‌شوند. استفاده از اسپیکر و روخوانی سوره‌های درس با کمک کتاب گویا و همزمانی اشارات کمک بسزایی در پیشرفت دانش آموزان داشت. چون این روش علاقه در دانش آموزان را ایجاد کرد برآن شدم تا برخی از پیام‌های قرآنی که این خصوصیت را دارند که با رفتار و کردار اجتماعی دانش آموزان پیوند بخورند را به همین روش به آنها آموزش داده شود.

از بین تمامی روش‌هایی که برای ایجاد انگیزه و علاقه برای دانش آموزان وجود دارد شاید یکی از بهترین روش هاست زیرا که هم در تقویت حافظه تصویری کودکان تاثیر دارد و هم می‌توان از این روش برای ایجاد رقابت در بین دانش آموزان برای حفظ سوره‌های قرآن بهره برد. لازم به ذکر است می‌توان از دانش آموزان خواست تا در گروه‌های کلاسی خود قرار بگیرند و با توجه به اشارات دست و بدن من حدس بزنند که من در حال اجرای کدام سوره از کتاب هستم. یا اینکه گروه‌ها می‌بایست هم زمان با اشاره‌ی دست من آیات مدنظر را بخوانند. روش بازی دیگر اینکه بینیم کدام گروه می‌تواند یک آیه را بصورت نمایشی همانگونه که آموزش دیده‌اند اجرا کنند. این روش‌های مختلف با ایجاد حس رقابت خود کمک بسزایی در ایجاد تنوع در یادگیری قرآن نموده و می‌توان عمق و عمر این یادگیری، را با بازی و نشاط و همکاری بیشتر نمود.

علاقه مند به حفظ سوره‌های کوتاه قرآن	۲۸ نفر
علاقه مند به درک معانی سوره‌ها	۰ نفر
علاقه مند به قرائت قرآن	۰ نفر
علاقه مند به داستان‌های قرآنی	۱ نفر
علاقه مند به گوش دادن صوت قرآنی	۰ نفر
غیرعلاقه مند به فعالیت‌های قرآنی	۰ نفر

همچنین به منظور ایجاد تمرکز و جلب توجه در دانش آموزان، لوحه‌ی مربوط به آیه الکرسی را روی دیوار کلاس نصب کردم و هر روز در ۵ دقیقه‌ی دوم زنگ اول آن را همراه با دانش آموزان با حرکات بدن و اشارات که قبلاً فرا گرفته بودند، می‌خواندیم و تکرار می‌کردیم. (لازم به ذکر است که هر روز ۵ دقیقه اول، به خواندن سوره‌های کتاب قرآن دانش آموزان اختصاص یافته بود). علاوه بر این، به منظور ایجاد انگیزه و یادگیری بیشتر در فراگیران، متن آیه الکرسی، در قالب کارت‌های چاپی آماده، در اختیار دانش آموزان کلاس قرار داده شد، تا خواندن آن را در منزل همراه با خانواده‌ی خود نیز تکرار و تمرین کنند. هم چنین، با آموزش ذکر ایام هفته و معانی آن به دانش آموزان، از آنان خواسته می‌شد تا در یادگیری و حفظ آن نیز بکوشند.

راه‌های ایجاد جذابیت برای کلاس درس قرآن

۱-روش‌های تدریس متنوع

✓ استفاده از روش‌های تعاملی

- ✓ استفاده از روش‌های بازی‌آموزی
- ✓ استفاده از روش‌های تئاتر و نمایش
- ۲- استفاده از تکنولوژی در کلاس
- ✓ استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی
- ✓ استفاده از ویدیوها و فیلم‌ها
- ۳- ایجاد محیط یادگیری دوستانه
- ✓ تشویق به همکاری و گروه‌بندی
- ✓ استفاده از موسیقی و صداها
- ✓ استفاده از مواد تحریر و تصویری جذاب
- ۴- استفاده از مثال‌های عملی و واقعی
- ✓ استفاده از داستان‌های واقعی
- ✓ استفاده از مثال‌های زندگی روزمره

نتیجه‌گیری

مهم‌ترین عاملی که باعث می‌شود تا موفقیت‌های به دست آمده متناسب با اهداف قصد شده نباشد عدم اجرا و یا اجرای ناقص برنامه‌ی درسی است. در برنامه درسی قرآن چهار عامل مهم زیر باید در عرض هم اجرا شوند تا اهداف محقق شود.

۱- معلمان و مربیان مدارس باید با عناصر و اجزاء برنامه درسی آموزش قرآن آشنا شوند و مهارت لازم را در آموزش قرآن به دست آورند.
۲- وسایل آموزش از قبیل لوح آموزشی، نوار آموزش قرآن معلم و دانش آموز، کتاب راهنمای تدریس معلم، ضبط صوت بایستی فراهم شود تا آموزش با اختلال روبرو نشود.

۳- به نقش خانواده در آموزش توجه شود. بیش از یک پنجم آموزش بر عهده خانواده است. مواردی که باید خانواده‌ها درباره فراهم آوردن زمینه‌های لازم آموزش قرآن به آن‌ها توجه کنند، در مقدمه هر یک از کتاب‌های درسی دانش آموزان آمده است.

۴- خوب است مدیران مدارس و معلمان و دبیران قرآن در آموزش اولیای دانش آموزان تلاش بیشتری از خود نشان دهند.
آن چه باید مورد توجه قرارگیرد این است که هر چه سواد و اطلاعات علمی دانش آموزان درباره‌ی علوم مختلف افزایش می‌یابد، نیاز آن‌ها به هدایت‌های قرآن کریم بیشتر می‌شود. انتظار این است که برنامه ریزان آموزش و پرورش هم پای تحولات و پیشرفت‌های علمی جهان، دانش آموزان را در توسعه‌ی فرهنگ و تربیت قرآنی یاری رسانند.

همچنین علاوه بر پایه‌های پایین‌تر، ممارست و تمرین و استفاده از هوش استدلالی دانش آموزان پایه‌های بالاتر می‌تواند تثبیت آموخته‌های قرآنی آن‌ها را در پی داشته باشد و دانش آموز با ذهنی پر از آمیزه‌های مهارت خواندن و فهم قرآن به مقطع متوسطه پای بگذارد.
در اکثریت روش‌های آموزش قرآن استفاده از ابزار دیده می‌شود که گاهی برای تهیه آن آموزگار باید هزینه کند یا وقت بسیاری را بگذارد من تصمیم گرفتم با کمترین هزینه راهکاری ارائه بدهم که در تمامی مناطق روستایی یا شهری قابل اجرا باشد و بسته به خلاقیت آموزگار متفاوت باشد:
این روزها بازی پانتومیم بسیار رایج شده است بگونه ای که در اکثر جمع عای خانوادگی یا دوستانه کمتر اتفاق می‌افتد که این بازی مهجور بماند، بنابراین می‌توان از این بازی برای علاقمند ساختن کودکان استفاده کرد چراکه هم دانش آموزان با آن آشنایی دارند و هم لذت بازی باعث می‌شود که از خشکی درس بکاهد. ضمن اینکه می‌توان این نکته را در نظر گرفت _ البته همانطور که قبلاً ذکر شد_ دانش آموزان در پایه‌های اول توانایی خواندن بسیار کمی دارند بنابراین برای یادآوری برخی از آیات نمی‌توانند از این روش استفاده کنند پس لازم است که بگونه ای این عبارات یا آیه‌های قرآنی برای آن‌ها تداعی شود.

پیشنهادهای

الف) به مسئولان محترم آموزش و پرورش پیشنهاد می‌گردد:

- ۱- با اجرای سلسله برنامه‌های کوتاه و بلند مدت آموزشی برای معلمان، آنان را به اجرای طرح‌های متنوع قرآنی تشویق نمایند تا از این طریق شاهد نهادینه شدن فرهنگ قرآن و رفع مهجوریت از آن در مدارس، به ویژه در مقطع اول دبستان باشیم.
- ۲- با اختصاص دادن یکی از کلاس‌های هر آموزشگاه به عنوان «بیت القرآن الکریم» و هم چنین زیبا سازی و تجهیز آن به وسایل آموزشی و کمک آموزشی، می‌توان میزان علاقه مندی دانش آموزان را به درس قرآن، به ویژه در مقطع اول دبستان افزایش داد.

ب) به همکاران گرامی توصیه می‌شود:

- ۱- ضمن تلاش در جهت دانش افزایی خود و استفاده از روش‌های نوین تدریس، بر میزان علاقه مندی دانش آموزان به درس قرآن، به خصوص در مقطع اول دبستان، بیش از پیش بکوشند.
- ۲- به اخلاق قرآنی هم چون صبر و بردباری، محبت و مهربانی متخلق باشند که این امر، عامل مهمی در افزایش علاقه مندی دانش آموزان به درس قرآن، به ویژه در مقطع اول دبستان می‌باشد.

ج) به اولیای ارجمند پیشنهاد می‌گردد:

- ۱- با ایجاد تعامل سازنده بین دو نهاد خانه و مدرسه، نسبت به درس قرآن فرزندان خود، اهتمام بیشتری داشته باشند.
- ۲- علاوه بر پی گیری فعالیت‌های قرآنی در مدارس، خود نیز به طور ویژه در افزایش علاقه مندی فرزندان به درس قرآن، کوشا و فعال باشند.
- ۳- ما پدران و مادران الگوهای خوبی می‌توانیم برای فرزندانمان باشیم لذا چه خوب است که حتماً ما هم اهل قرآن باشیم، قرآن را بخوانیم، گاهی اوقات به خطوط قرآن توجه کنیم نگاه بکنیم، ترجمه‌اش را بخوانیم. گاهی اوقات فرزندان ما ببینند تفسیر قرآنی در اختیار ما هست، محتوایش را مطالعه می‌کنیم. این‌ها می‌تواند الگو دهی به فرزندانمان باشد.
- ۴- زمینه‌ای را در محیط خانه فراهم بکنیم که به صورت روزانه حتماً بخشی از قرآن در محیط خانه ما تلاوت بشود و چه خوب است که این به شکل جمعی و گروهی صورت بگیرد. پدر بنشینند مادر بنشینند، فرزندان بنشینند همه اعضای خانواده بنشینند و این قرآن را دسته جمعی و گروهی تلاوت بکنند.
- ۵- گاهی اوقات چه خوب است پدر یا مادر داستان‌های مناسب گروه سنی فرزندان را از قرآن استخراج بکنند، در تفاسیر ببینند، در کتاب‌هایی که در همین زمینه نگاشته شده و نوشته شده بخوانند و برای فرزندشان تعریف بکنند و اجازه بدهند فرزندان الگوهایشان را بر اساس آن الگوهای فاخر و زیبایی قرآنی بگیرند. مسیر بندگی‌شان بر اساس آن داستان‌هایی که از قرآن بیان می‌شود بیاموزند.

منابع:

قرآن مجید.

- احمدی، سید مهدی (۱۳۸۵) آموزش روخوانی و روان خوانی، ساری: شلفین، چاپ سوم
- ارکانی بهبهانی حائری، محمود (۱۳۷۹) فرهنگ تربیت فرزند در اسلام، قم: پیام مهدی (عج)، چاپ اول.
- ارکانی بهبهانی، محمود (۱۳۷۹)، فرهنگ تربیت فرزند در اسلام، انتشارات پیام مهدی (عج)، چاپ اول
- اسرار، مصطفی (۱۳۷۳) دانستی‌های قرآن، تهران: محیا، چاپ ششم.
- حجاری، الهه، بازرگان، عباس، سرمد، زهره (۱۳۸۵)، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، چاپ یازدهم
- سیف الهی، وجه الله (۱۳۸۴)، پژوهش حین کار، انتشارات عابد
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۱)، انسان و سرنوشت، انتشارات صدرا، چاپ یازدهم

پیوست‌ها

اللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ

ضمن سفارش و اهمیت یادگیری قرآن برای کودکان و به کار بستن آن در جای زندگی ما به صدد در آندیم تا با طرح پرسش نامه ای از نظرات شما همکار گرامی، در زمینه بهبود یادگیری و حفظ آیات قرآنیه دانش آموزان مقطع ابتدایی بهرمنند شویم

پرسشنامه طرح اقدام پژوهی پژوهنده : محبوبه وثوقی

موضوع : یادگیری و حفظ سوره های قرآن با زبان بدن و اشاره به دانش آموزان دوره اول ابتدایی

۱- برای حفظ سوره های کوچک کتاب قرآن به نظر شما کدام یک از روش های زیر مناسب است ؟

۱- بخش سوره به صورت صوتی ۲- اجرای سوره با داستان ۳- استفاده از زبان اشاره و بدن ۴- استفاده از نمایش

۱- به نظر شما پویا کردن حافظه تصویری دانش آموزان برای حفظ سوره های قرآن چه میزان موثر می باشد ؟

۱- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- از نظر شما استفاده از زبان بدن برای آموزش مفاهیم قرآنی مقطع اول ابتدایی به چه میزان مناسب است ؟

۱- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- به نظر شما این روش تدریس در مشارکت دانش آموزان چه میزان موثر خواهد بود ؟

۱- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- با توجه به حضور شما در کلاس درس قرآن سرکار خانم ونوفی نقطه قوت و نقطه ضعف تدریس ایشان چه بوده است ، آن را بیان کنید ، اگر پیشنهاد یا نظری دارید آن را مکتوب فرمائید .

خانم ورد - نقطه ضعف نداشتند - تدریس آموزش بسیار جبر و اجاب - هم زبان بدن هم زبان

داستان و آهنگ

اللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ

ضمن سفارش و اهمیت یادگیری قرآن برای کودکان و به کار بستن آن در جای زندگی ما به صدد در آندیم تا با طرح پرسش نامه ای از نظرات شما همکار گرامی، در زمینه بهبود یادگیری و حفظ آیات قرآنیه دانش آموزان مقطع ابتدایی بهرمنند شویم

پرسشنامه طرح اقدام پژوهی پژوهنده : محبوبه وثوقی

موضوع : یادگیری و حفظ سوره های قرآن با زبان بدن و اشاره به دانش آموزان دوره اول ابتدایی

۱- برای حفظ سوره های کوچک کتاب قرآن به نظر شما کدام یک از روش های زیر مناسب است ؟

۱- بخش سوره به صورت صوتی ۲- اجرای سوره با داستان ۳- استفاده از زبان اشاره و بدن ۴- استفاده از نمایش

۱- به نظر شما پویا کردن حافظه تصویری دانش آموزان برای حفظ سوره های قرآن چه میزان موثر می باشد ؟

۱- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- از نظر شما استفاده از زبان بدن برای آموزش مفاهیم قرآنی مقطع اول ابتدایی به چه میزان مناسب است ؟

۱- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- به نظر شما این روش تدریس در مشارکت دانش آموزان چه میزان موثر خواهد بود ؟

۱- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- با توجه به حضور شما در کلاس درس قرآن سرکار خانم ونوفی نقطه قوت و نقطه ضعف تدریس ایشان چه بوده است ، آن را بیان کنید ، اگر پیشنهاد یا نظری دارید آن را مکتوب فرمائید .

تدریس ایشان بسیار عالی و منظم بود - استفاده از زبان اشاره - زبان همدم من سوره ها بسیار جذاب و کارآمد بود -

برای ایشان آموزش و تدریس

اللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَ هُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ

ضمن سفارش و اهمیت یادگیری قرآن برای کودکان و به کار بستن آن در جای زندگی ما به صدد در آمدیم تا با طرح پرسش نامه ای از نظرات شما همکار گرامی، در زمینه بهبود یادگیری و حفظ آیات قرآنیه دانش آموزان مقطع ابتدایی بپردازیم

پژوهنده : محبوبه وثوقی

پرسشنامه طرح اقدام پژوهی

موضوع : یادگیری و حفظ سوره های قرآن با زبان بدن و اشاره به دانش آموزان دوره اول ابتدایی

— برای حفظ سوره های کوچک کتاب قرآن به نظر شما کدام یک از روش های زیر مناسب است ؟

۱- بخش سوره به صورت صوتی ۲- اجرای سوره با داستان ۳- استفاده از زبان اشاره و بدن ۴- استفاده از نمایش

۱- به نظر شما پویا کردن حافظه تصویری دانش آموزان برای حفظ سوره های قرآن چه میزان موثر می باشد ؟

①- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- از نظر شما استفاده از زبان بدن برای آموزش مفاهیم قرآنی مقطع اول ابتدایی به چه میزان مناسب است ؟

①- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- به نظر شما این روش تدریس در مشارکت دانش آموزان چه میزان موثر خواهد بود ؟

①- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

— با توجه به حضور شما در کلاس درس قرآن سرکار خانم وثوقی نقطه قوت و نقطه ضعف تدریس این است، آن را بیان کنید، اگر پیشنهاد یا نظری دارید آن را مکتوب فرمائید.

تدریس علی محمد، استفاده از زبان بدن و اشاره روش جدیدی برای آموزش قرآن در کلاس درس است.

اللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَ هُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ

ضمن سفارش و اهمیت یادگیری قرآن برای کودکان و به کار بستن آن در جای زندگی ما به صدد در آمدیم تا با طرح پرسش نامه ای از نظرات شما همکار گرامی، در زمینه بهبود یادگیری و حفظ آیات قرآنیه دانش آموزان مقطع ابتدایی بپردازیم

پژوهنده : محبوبه وثوقی

پرسشنامه طرح اقدام پژوهی

موضوع : یادگیری و حفظ سوره های قرآن با زبان بدن و اشاره به دانش آموزان دوره اول ابتدایی

— برای حفظ سوره های کوچک کتاب قرآن به نظر شما کدام یک از روش های زیر مناسب است ؟

۱- بخش سوره به صورت صوتی ۲- اجرای سوره با داستان ۳- استفاده از زبان اشاره و بدن ۴- استفاده از نمایش

۱- به نظر شما پویا کردن حافظه تصویری دانش آموزان برای حفظ سوره های قرآن چه میزان موثر می باشد ؟

①- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- از نظر شما استفاده از زبان بدن برای آموزش مفاهیم قرآنی مقطع اول ابتدایی به چه میزان مناسب است ؟

①- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

۱- به نظر شما این روش تدریس در مشارکت دانش آموزان چه میزان موثر خواهد بود ؟

①- بسیار خوب ۲- خوب ۳- متوسط ۴- ضعیف

— با توجه به حضور شما در کلاس درس قرآن سرکار خانم وثوقی نقطه قوت و نقطه ضعف تدریس ایشان چه بوده است، آن را بیان کنید، اگر پیشنهاد یا نظری دارید آن را مکتوب فرمائید.

روش تدریس علی محمد، استفاده از زبان بدن و اشاره روش جدیدی برای آموزش قرآن در کلاس درس است.